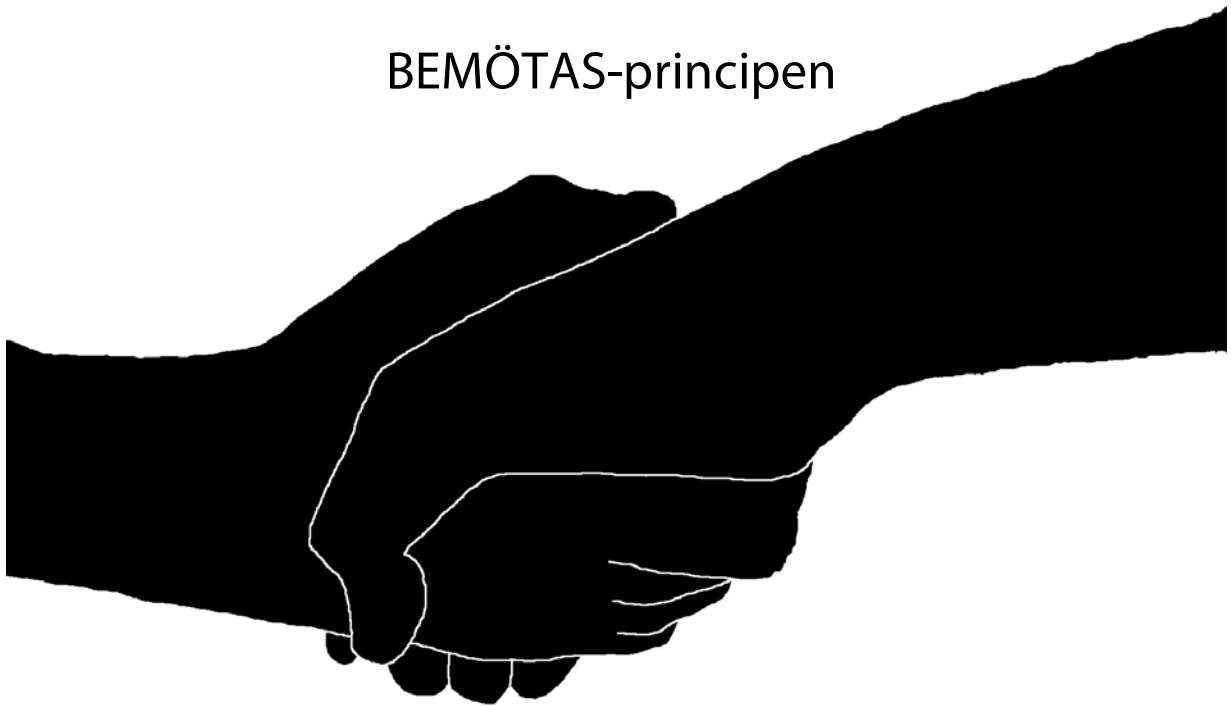

Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten, SLU

15 hp

BEMÖTAS-principen

– sju tillvägagångssätt för att främja integration genom fysisk planering

Gustav Aulin

Fakulteten för Landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap, SLU Alnarp
Landskapsarkitektprogrammet

2010-03-26

SLU, Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap
Landskapsarkitektprogrammet, kandidatexamen

BEMÖTAS-principen

– sju tillvägagångssätt för att främja integration genom fysisk planering

The STARMAC-system

– seven approaches to improve integration through physical planning

Landskapsplanering

Nyckelord: integration, segregation, fysisk planering, blandad bebyggelse,
engagemang från boende, mötesplatser, övergångszoner, trygghet, attraktivitet,
samband med staden

Författare: Gustav Aulin

Handledare (SLU): Marie Larsson, Område Landskapsarkitektur, SLU Alnarp

Examinator (SLU): Erik Skärbäck, Område Landskapsarkitektur, SLU Alnarp

EX0378, Skriva om landskap, 15 hp, Grund C

Alnarp, mars, 2010

Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten, SLU

Illustrationen på framsidan av Gustav Aulin, mars 2010

Sammandrag

Uppsatsen handlar om integration i staden och om hur integration kan främjas genom fysisk planering. Segregation får som följd att människor får olika förutsättningar i samhället. Beroende på var man bor eller är uppväxt förändras möjligheterna till valmöjligheter i livet. Integration betyder att alla människor ska accepteras för vad de är samtidigt som olika människors kulturarv och etniska identiteter bevaras utan att villkoren ska bli annorlunda för olika människor. Genom litteraturstudier har sju olika tillvägagångssätt för att främja integration genom fysisk planering påträffats. Dessa beskrivs med teorier, exempel och diskussioner. De sju är: Blandad bebyggelse, Engagemang från boende, Mötesplatser, Övergångszoner, Trygghet, Attraktivitet och Samhörighet med staden. De olika tillvägagångssättens första bokstäver bildar ordet BEMÖTAS vilket också har fått ge namn åt uppsatsen. Individuellt har de olika tillvägagångssätten en begränsad effekt för att främja integration utan fungerar bäst om så många som möjligt av dem kombineras i planeringen. Men även i dessa fall blir integration inte något direkt resultat utan bör snarare ses som en lång process. Målet är att uppsatsen ska bredda stadsplanerarens perspektiv på sina möjligheter att påverka människor, vilket i sin tur kan leda till ett bättre och trivsammare samhälle, fritt från fördomar och diskriminering.

Nyckelord: Integration, segregation, fysisk planering, blandad bebyggelse, engagemang från boende, mötesplatser, övergångszoner, trygghet, attraktivitet, samhörighet med staden

Abstract

The thesis is about integration in the city and how integration can be improved through physical planning. Segregation can result in changing peoples' prerequisites in our society. Opportunities in life become dependent on what area of the city you live in or where you grew up. Integration denotes acceptance for all people, while different cultural and ethnic identities are preserved at the same conditions for everyone. Through literature studies, seven different approaches to improve integration through physical planning have been encountered. These are described with theories, examples and discussions. The seven are: Safety, Transitional zones, Attractiveness, Residents' involvement, Mixed housing, Assembly points, and Connection to the city. The first letter from each one of the seven approaches forms the word STARMAC that also gave this thesis its name. Individually, there is a very limited effect in improving integration with the different approaches. To achieve this, a combination of as many as possible of the seven is required. But integration is never a direct result, even with a combination of the approaches. It should rather be seen as a long process. Hopefully this thesis broadens urban planners' perspective on their ability to influence people, which can lead to a better and more pleasant society. A society without prejudice and discrimination.

Keywords: *Integration, segregation, physical planning, mixed housing, residents' participation, rendezvous, transitional zones, safety, attractiveness, affinity with the city*

Innehållsförteckning

SAMMANDRAG

ABSTRACT

INLEDNING	6
Bakgrund	6
Mål och syfte	6
Frågeställning	6
Disposition	6
Material och Metod	7
TEORIER KRING SEGREGATION OCH INTEGRATION	8
Segregation	8
Segregationens uppkomst	8
Segregationens fördelar	9
Segregationens nackdelar	9
Rasism och diskriminering	10
Integration	11
ATT FRÄMJA INTEGRATION GENOM FYSISK PLANERING	12
Blandad bebyggelse - BEMÖTAS	12
Exempel HOPE VI i USA	12
Diskussion angående blandad bebyggelse	13
Engagemang från boende - BEMÖTAS	13
Exempel Fittja i Botkyrka	14
Diskussion angående engagemang från boende	15
Mötesplatser - BEMÖTAS	15
Exempel Folkets Park i Malmö samt Tunnelbanan i Stockholm	16
Diskussion angående mötesplatser	17
Övergångszoner - BEMÖTAS	17
Exempel Bo01området i Malmö	18
Diskussion angående övergångszoner	18

Trygghet - BEMÖTAS	18
Exempel San Romano i Toronto, Kanada	20
Diskussion angående trygghet	20
Attraktivitet - BEMÖTAS	21
Exempel Östergårdsområdet i Malmö	21
Diskussion angående attraktivitet	22
Samhörighet med staden - BEMÖTAS	22
Exempel Telefonplan i Stockholm	23
Diskussion angående samhörighet med staden	23
DISKUSSION OCH SLUTSATS	24
Den långsamma förändringsprocessen	24
Gentrifiering	25
Möjligheter och begränsningar med BEMÖTAS-principen	25
REFERENSER	27
Tryckta källor	27
Elektroniska källor	29

Inledning

Bakgrund

Uppsatsen grundar sig i mitt intresse för hur människor påverkas av sin omgivning. Mycket forskning visar på att olika miljöers utformning kan påverka människors beteendemönster. De kan exempelvis styra om vi gör aktiviteter ensamma eller tillsammans med andra (Fan och Khatk 2009, sid. 207), hur man transporterar sig i staden eller hur fysiskt aktiva människor är (Pan et al. 2009, sid. 291). Men kan man genom fysisk planering påverka integration? Jag ser integration som något som i grund och botten handlar om ömsesidig respekt mellan människor och där det krävs en attitydförändring hos den enskilda individen för att den ska främjas. Så kan man genom smarta planeringslösningar påverka och påskynda denna attitydförändring? Jag ska i uppsatsen försöka besvara den frågan.

Enligt regeringen (Skr. 2008/09:24) ska alla i Sverige ha samma rättigheter och möjligheter i alla hänseenden, och samhällets mångfald ska ligga till grund för samhällsgemenskapen. Alla människor, oavsett bakgrund, ska vara delaktiga och medansvariga i samhällsutvecklingen som ska kännetecknas av ömsesidig respekt mellan alla människor. Det ska vara ett land utan någon diskriminering (Skr. 2008/09:24, sid. 5).

Magnusson (2001) och Bradley et al. (2005) uttrycker det som att svensk integrationspolitik alltså inte handlar om att minoriteter i samhället ska anpassa sig efter majoriteten. Det handlar snarare om något helt annorlunda; att alla människor ska accepteras för vad de är och att bevara olika människors kulturarv och etniska identiteter utan att villkoren ska bli annorlunda för olika människor (Magnusson 2001, sid. 13; Bradley et al. 2005, sida 17). Lite förenklat kan det beskrivas som att många delar ska sammanfogas till en helhet utan att de enskilda delarna försvinner (Popoola 2001, sid. 184).

Mål och syfte

Syftet är att ta reda på om det finns något samband mellan fysisk planering och människors attityder med fokus på integration. Målet är att uppsatsen kan bredda stadsplanerarens perspektiv på sina möjligheter att påverka människor, vilket i sin tur kan leda till ett bättre och trivsammare samhälle, fritt från fördomar och diskriminering.

Frågeställning

Hur kan man främja integration i staden genom fysisk planering?

Disposition

Uppsatsen är uppdelad i två delar. I den första delen analyseras begreppen segregation och integration. Jag går igenom både segregationens för- och nackdelar och snuddar vid begrepp som rasism och diskriminering. I den andra delen av uppsatsen går jag igenom sju tillvägagångssätt för att främja integration genom fysisk planering. Från denna del har

begreppet BEMÖTAS-principen, som också har gett uppsatsen dess namn, myntats. Det syftar till den första bokstaven i vart och ett av de sju integrationsfrämjande metoderna.

Material och Metod

Jag har använt mig av ett kvalitativt tillvägagångssätt uteslutande i form av litteraturstudier. Med ett kvalitativt tillvägagångssätt menas tolkande analyser av litteraturen (Davidson och Patel 1994, sid. 99). Jag har främst använt mig av vetenskapliga artiklar, böcker och statliga utredningar. Genom litteraturstudierna har jag studerat begreppen integration och segregation och hur fysisk planering kan påverka dessa. Jag har sedan analyserat materialet och utläst ett mönster för hur integration ska kunna främjas genom fysisk planering. Olika rapporter från Boverket angående segregation och dess konsekvenser samt om integration är exempel på källor som jag har använt flitigt.

Uppsatsen grundar sig i det svenska samhället men för att hitta relevanta exempel har jag använt mig av både svensk och internationell litteratur. Litteraturen sträcker sig också från väldigt faktabaserad till mer filosofisk för att uppsatsen ska få en bra bredd och ett bra djup.

Det mesta av litteraturen är från 2000-talet för att forskningen och informationen ska vara relevant och fungera för dagens samhälle. Ett undantag syns i ett av mina exempel som är från början av 1970-talet och där också litteraturen är från denna tid. Ett annat exempel på äldre litteratur är Jan Gehls "Livet mellem husene" vars första upplaga trycktes 1971. Den jag läst kom dock ut 1996. Denna forskning känns å andra sidan högst aktuell än idag då den handlar om hur folk rör och uppehåller sig i det offentliga rummet.

Teorier kring segregation och integration

Segregation

Enligt Magnusson (2001) så syftar segregation dels till att grupper i samhället lever åtskilda från varandra, både socialt och geografiskt; så kallad boendesegregation. Men det syftar även till de processer som ligger till grund för boendesegregationen. Människor kan alltid delas in i olika grupper beroende på hur man vill se på dem. Det gör att en viss typ av segregation alltid förekommer i alla samhällen. Skillnaden är typen av segregation och i vilken utsträckning den sker (Magnusson 2001, sid. 14-15).

Boverket (2005a) menar att en vanlig form av segregation som man ofta pratar om är den socioekonomiska boendesegregationen. Den syftar till rumsliga åtskillnader på grund av olika social-, yrkes- eller inkomstgrupper (Boverket 2005a, sid. 15). Magnusson (2001) nämner den etniska boendesegregationen som en annan vanlig form av segregation som syftar till att folk med olika ursprung skiljs rumsligt från varandra. Det kan syfta till människor med olika religioner, kulturer eller nationaliteter (Magnusson 2001, sid. 14-15). En tredje form av segregation är demografisk segregation som syftar till åtskillnad på grund av exempelvis kön eller ålder (Boverket 2005a, sid. 15). Denna typ av segregation kommer jag inte att behandla djupare i denna uppsats då jag anser att de största problemen med segregation i samhället grundar sig i socioekonomisk och etniska boendesegregation.

Boverket (2004a) och Molina (2005) pratar om den etniska boendesegregationen som en för tillfället mycket diskuterad segregationsform i vårt samhälle. Ofta benämns områden med en hög andel människor med invandrabakgrund för segregerade områden. Detta är egentligen fel då segregationen i områden med hög koncentration av svenskfödda ofta är betydligt starkare än i områden med hög koncentration av människor med invandrabakgrund. Det finns med andra ord färre människor med invandrabakgrund i områden med hög koncentration av svenskfödda, än svenskfödda människor i områden med hög koncentration av människor med invandrabakgrund. Desamma gäller också för den socioekonomiska segregationen. Det finns betydligt färre fattiga människor i rika områden än rika människor i fattiga områden. Ändå brukar de fattiga områdena benämnas som segregerade (Boverket 2004a, sid. 12; Molina 2005, sid. 106). Detta ska jag inte gå in djupare på, men det är en intressant aspekt som ofta glöms bort. Det får en att tänka till lite. Är det verkligen i rätt ände man griper sig an problemet?

Segregationens uppkomst

Regeringen (Skr. 2008/09:24) anser att det finns flera orsaker till varför det uppstår segregation. En av orsakerna beror på bostadsmarknaden i Sverige som är väldigt segmenterad. Med detta menas att olika upplåtelseformer på bostäder är koncentrerade till olika områden. Hyresrätter finns ofta i områden med enbart hyresrätter, bostadsrätter i områden med enbart bostadsrätter och äganderätter i områden med enbart äganderätter (Skr. 2008/09:24, sid. 15). Enligt Molina (2005) representerar dessa tre upplåtelseformer också olika hustyper. Hyresrätter är oftast flerfamiljshus och äganderätter är oftast småhus. Bostadsrätter är lite mer blandat (Molina 2005, sid. 109).

Boverket (2007) uppger att olika bostadsområden ofta erbjuder väldigt olika boendeförhållanden. De områden med sämst boendeförhållande är naturligt de områden som anses minst attraktiva och med lägst status. De människor med minst socioekonomiska resurser kan sällan välja var de vill bo utan koncentreras då till bostadsområden med lägst

status (Boverket 2007 [online], sid. 4). Enligt Boverket (2004a) beror ett bostadsområdes status på flera faktorer. Dels handlar det om den faktiska boendemiljöns kvaliteter och estetiska attraktivitet, men det handlar också om fördelningen av väsentliga resurser i samhället (Boverket 2004a, sid. 14). En dåligt fungerande kollektivtrafik kan vara en annan faktor som medverkar till ett områdes dåliga status (Boverket 2008 [online], sid. 35). Men den kanske viktigaste faktorn för olika områdes status, och därmed en viktig del i segregationsprocessen, är de attityder och fördomar som ligger till grund för att olika områden tillskrivs olika status (Boverket 2005a; sid. 16). Att ett område har dåligt rykte gör att färre vill flytta dit. Det ger området ännu sämre rykte och detta påverkar de boendes självförtroende och ökar på känslan av utanförskap som i förlängningen leder till faktiskt utanförskap (Boverket 2004a, sid. 15; Lilja 1999, sid. 20).

Popoola (2001) förklarar den etniska boendesegregationen som en produkt av den diskriminering som finns i vårt samhälle gentemot människor med invandrabakgrund. Det är bland annat lättare för människor med svensk bakgrund att få fasta arbeten och för många hyresvärdar är fast jobb en förutsättning för bostad (Popoola 2001, sida 221). Enligt regeringen (Skr. 2008/09:24) sker det också en diskriminering på bostadsmarknaden där människor med invandrabakgrund har svårare att få bostad trots likvärdiga ekonomiska förutsättningar som människor med svensk bakgrund. Detta gör att de områden som anses impopulära ofta blir befolkade av människor med invandrabakgrund (Skr. 2008/09:24, sida 15).

En annan anledning till att många människor med invandrabakgrund hamnar i dessa områden är enligt Magnusson (2001) att de flesta av dem som invandrar till Sverige inte har någon möjlighet att själva välja var och hur de ska bo och har ofta inte råd att köpa en bostad. De hamnar då i hyresrätter i de områden som andra väljer bort (Magnusson 2001, sid. 15). Att de som invandrar till Sverige efterfrågar boende i homogena områden är en myt. Forskning visar att de flesta som invandrar till Sverige helst skulle vilja bo i områden med en stor etnisk blandning (Molina 2005, sid. 106).

Men även inom de områden som kan ses som segregerade från det övriga samhället kan det finnas en djup segregation. Popoola (2001) tar Herrgården i Rosengård i Malmö som ett exempel. Det är ett område som ses som väldigt segregerat från övriga Malmö och där 97 % av invånarna har invandrabakgrund. De flesta boende har liknande socioekonomiska förhållanden men det finns fortfarande en djup segregation mellan de olika nationaliteterna i området (Popoola 2001, sid. 197).

Segregationens fördelar

Det kan finnas en trygghet i att bo i närheten av människor i en liknande situation och med en liknande bakgrund. Man kan då lättare komma in i en gemenskap (Magnusson 2001, sid. 15). Detta kan öka grannkontakten och därmed också det sociala samspelet och solidariteten i området (Westin 1999, sid. 61).

Segregationens nackdelar

Boverket (2007) menar att en hög koncentration av hushåll med små socioekonomiska resurser kan ha svårt att få sina röster hörda. De kan därmed inte göra något åt sina boendeförhållanden (Boverket 2007 [online], sid. 4). Det kan enligt Boverket (2005a) innebära en så kallad social utestängning för människor. Detta syftar till att de blir marginaliserade i samhället, både socialt, politiskt och ekonomiskt. De blir med andra ord diskriminerade (Boverket 2005a, sid. 18).

Boverket (2004a) menar vidare att det i ett segregerat område kan utvecklas en annan typ av kultur än den som råder i det övriga samhället. Det kan få till följd att de boende i området får andra normer och ett annorlunda beteende. Det blir en ond spiral där kontakten mellan de boende i området och de i det övriga samhället begränsas än mer. Personliga kontakter är en viktig del för att komma in på arbets- och bostadsmarknaden, och saknas dessa kontakter kommer de boende segregeras ännu mer från det övriga samhället (Boverket 2004a, sid. 15).

Ju mindre människor vet om varandra, desto större blir riskerna att de tillskriver varandra olika värderingar, moral och egenskaper än sina egna (Malmö stadsbyggnadskontor 2006 [online], sida 16). Enligt Franzén (2001) upprätthåller segregation på detta sätt en hierarkisk skillnad mellan olika grupper vilket innebär en typ av rangordning mellan människor där vissa räknas som bättre och andra som sämre. Detta är moraliskt förkastligt då det innebär brist på erkännande för de ”sämre” och därmed kan ses som direkt förödmjukande (Franzén 2001, sid. 25-28).

En annan effekt av segregationen är att när olika människor inte möts eller ser varandra på ett naturligt sätt lär de sig inte heller att uppskatta, respektera eller ens tolerera de olikheter som råder emellan dem (Boverket 2007 [online], sid. 3). Människor kan lätt känna en hotbild av det som känns främmande, och hålls människor isär utan möjligheter att mötas skapas ofta en känsla av ”vi-och-dem” där ”dem” är något främmande som också kan framstå som hotfullt (Franzén 2001, sid. 25-28). I längden tror jag att det blir en ond spiral där människor aktivt väljer att skilja på varandra. I och med detta känner de en starkare hotbild och undviker varandra ännu mer. I slutändan kommer det att leda till två helt skilda samhällen i konflikt.

Regeringen (Skr. 2008/09:24) anser att skolor och undervisning också påverkas av segregationen. Lärare och annan personal väljer aktivt bort skolor i mindre attraktiva områden till förmån för skolor i finare områden och följden blir färre kvalificerade lärare, och sämre resultat från elever i mindre attraktiva områden (Skr. 2008/09:24, sid. 25). Segregationen mellan skolorna medför också olika socialiseringsmönster för barnen som kan ha stor betydelse för deras framtida karriärmöjligheter (Andersson 2001, sid. 118-119).

Enligt regeringen (Skr. 2008/09:24) påverkas barn negativt av segregation även utanför skolorna. De som växer upp i miljöer med hög arbetslöshet har exempelvis svårare för att ta till sig beteenden och värderingar som underlättar för karriärer på arbetsmarknaden än barn som växer upp i områden med låg arbetslöshet (Skr. 2008/09:24, sid. 16).

Segregationen får med andra ord som följd att människor får olika förutsättningar i samhället. Beroende på var man bor eller är uppväxt förändras möjligheterna till valmöjligheter i livet. Chansen att få en god ekonomisk karriär blir beroende av bostadsområdet man växer upp i. Rika blir rikare och fattiga blir fattigare. Det är en självklarhet att alla människor ska ha samma förutsättningar och möjligheter att påverka sina liv. Allt annat måste aktivt motarbetas.

Rasism och diskriminering

Molina (2005) menar att etnisk diskriminering förekommer överallt och på alla nivåer och kan visa sig på många sett. Ett exempel kan vara att den offentliga debatten handlar om muslimer som farliga. Detta kan få som konsekvens att människor faktiskt tror att de är farliga och kanske därför hindrar muslimer att köpa lägenhet i deras bostadsrättsförening. Denna typ av rasism finns överallt och i alla yrkeskåror, även hos stadsplanerare, fastighetsförmedlare, politiker m fl. Därför blir också diskrimineringens utbredning stor. Media har en stor del i skapandet av denna typ av rasism som diskussionsskapande aktör och diskussionsförmedlare. Bostadsområdena från miljonprogrammen är exempel som ofta blir omnämnda i media som farliga och omänskliga miljöer att leva i. De bilder som ges är ofta entydiga och många människor associerar områdena med enbart dessa bilder (Molina 2005, sida 110-112).

Att använda begreppet "invandrare" är enligt Boverket (2004a) att generalisera. Ordet i sig drar alla människor med invandrarbakgrund över en och samma kam. Som att det vore en grupp av människor med egna särskilda behov. På detta sätt bildas det lätt en attityd av "vi-och-dem" där "dem" tillskrivs problem och egenskaper som de inte har. Ordet i sig kan ha en segregande effekt om det inte används med försiktighet. I längden innebär det att ordet invandrare får en negativ klang av socialt utanförskap och i och med den rumsliga segregationen som finns förstärks ordet än mer (Boverket 2004a, sida 13).

Integration

Enligt Boverket (2005a) är integration inte, som många tror, raka motsatsen till segregation. Man kan dela upp integration mellan rumslig integration och integration i samhället. Rumslig integration handlar om att olika grupper blandas och kan i sig ses som segregationens motsats. Integration i samhället handlar däremot om samhällsgemenskapens jämna fördelning och engagemang av olika människor. Integration i samhället kan alltså sammanfattas som hur samhället anpassas efter dess invånare och vice versa. Det är viktigt att skilja på integration och assimilation som betyder att några ska anpassa sig efter resten. Integration handlar snarare om en ömsesidig respekt mellan alla människor (Boverket 2005a, sid. 18). Westin (1999) anser att assimilation kan få som följd att olika minoritetsgruppers identiteter försvinner. Förr användes assimilation som medel för att göra människor med olika etniska bakgrunder delaktiga i samhället. Nuförtiden har denna tanke bytts ut mot integration där alltså människor ska bevara sin kulturella identitet men ta del av det övriga samhällets politik, ekonomi, produktion mm. (Westin 1999, sid. 48).

Westin (1999) menar att integration i samhället kan delas in i ytterligare tre begrepp, ekonomisk, politisk och social integration. Ekonomisk integrationen syftar till att alla ska få del av den svenska arbetsmarknaden på samma villkor. Politisk integration innebär att minoritetsgrupper, på samma sätt som övriga i samhället, utnyttjar sina möjligheter att påverka politiska beslut. Social integration innebär att människor kan mötas över kulturella, språkliga och etniska gränser under omständigheter som inte är påtvingade (Westin 1999, sid. 56-57). För en väl fungerande integration krävs alltså att alla integrationens delar ska fungera. Hamnar en på efterkälken blir det inte heller någon bra integration. Men jag gissar att de alla påverkar varandra. Om den ekonomiska och den politiska integrationen är välfungerande är nog steget mot social integration inte så långt. I vilken ände man än väljer att börja, så underlättas säkerligen integrationen i alla de andra leden också.

I slutändan krävs alltså att alla i samhället ska vara delaktiga för att integrationen ska lyckas, såväl alla individer som näringslivet, myndigheter och organisationer (Boverket 2004a, sid. 10). Det som behövs är en betydande attitydförändring i samhället. Människor får inte uteslutas från olika sociala nätverk på grund av andra människors fördomar. Så för att uppnå en lyckad integration måste människors attityder gentemot varandra förändras och i och med det så försvinner också många fördomar. Det finns många vägar för att nå fram till denna attitydförändring och jag säger inte att en väg är bättre än någon annan. Förmodligen är en kombination av olika insatser absolut mest effektiv i arbetet för integration, men den väg som kommer att diskuteras i denna uppsats går genom fysisk planering. Och som tidigare nämnts så tror jag definitivt inte att något tillvägagångssätt står i vägen för något annat. Alla vägar är rätt och alla vägar breddar för de andra i arbetet för en lyckad integration.

Att främja integration genom fysisk planering

I detta kapitel förklaras olika teorier för hur integration kan främjas genom fysisk planering. Genom de litteraturstudier jag gjort angående integration och hur den kan främjas har jag kommit fram till sju olika tillvägagångssätt för att lyckas med detta genom fysisk planering. De sju (utan inbördes rangordning) är:

- **Blandad bebyggelse**
- **Engagemang från boende**
- **Mötesplatser**
- **Övergångszoner**
- **Trygghet**
- **Attraktivitet**
- **Samhörighet med staden**

Att arbeta efter dessa sju tillvägagångssätt kallar jag därför ”BEMÖTAS-principen”. Och det är just det integration handlar om - att människor ska mötas och bemötas utan fördomar eller diskriminering. Jag kommer att redogöra för de olika tillvägagångssätten inom BEMÖTAS-principen med teorier om dem samt visa på verkliga exempel.

Blandad bebyggelse - BEMÖTAS

Att blanda bebyggelse är enligt Boverket (2005a) en viktig del i processen för att främja integration. Med hjälp av en blandad bebyggelse underlättar man för olika upplåtelseformer inom samma område. På detta sätt kan man attrahera många olika människor, som kan spegla ett genomsnitt av stadens invånare, till samma område. Detta är viktigt både vid nyproduktion och i befintliga områden med en alltför ensidig bebyggelseform. I dessa områden kan man komplettera med annan typ av bebyggelse för att locka olika människor till området och på så sätt underlätta för att området och dess invånare lättare ska integreras i det övriga samhället (Boverket 2005a, sid. 57). I och med att befolkningen inom ett område blandas, breddar det för nya interaktionsmöjligheter för resurssvaga hushåll och ökar därmed också tillgängligheten till jobbmöjligheter (Boverket 2008 [online], sid. 31).

Boverket (2008) menar att en blandad bebyggelse också ökar förutsättningarna för att bo kvar i sitt område även när ens ekonomi förbättras. Det gör att ungdomar kan flytta hemifrån inom samma område. De kan senare skaffa barn och få en familjebostad och senare också stanna kvar i området som gamla. Det skapar åldersblandade sociala nätverk som ökar stabiliteten i området (Boverket 2008 [online], sid. 31).

Boverket (2008) skriver vidare angående blandad befolkning att människor med en svagare ekonomisk standard kan stimuleras av medelklassens normer till utbildning och karriär på arbetsmarknaden. På detta sätt kommer områdets attraktivitet att öka, fler kommer vilja flytta dit och detta kommer också att locka affärer och service till området (Boverket 2008 [online], sid. 33).

Exempel HOPE VI i USA

För att se om en blandad bebyggelse och blandade upplåtelseformer leder till integration har Denson et al. (2005) tittat på ett experiment i USA som kallades HOPE VI och som pågick mellan 1993-2003. Målet med experimentet var att minska fattigdomskoncentrationen i vissa

områden. Man lät människor med svaga socioekonomiska resurser, boende i områden med hög koncentration av andra i en liknande situation, flytta till rikare områden. Tanken var att detta skulle ge dessa människors bättre villkor och större chanser på arbetsmarknaden. Dessutom rustades de sämre områdena upp och kompletterades med ny blandad bebyggelse och blandade upplåtelseformer. På detta sätt ville man locka folk från medelklassen att flytta till de sämre områden. (Denson et al. 2005, sid. 149-150).

Enligt Denson et al. (2005) visar resultatet av experimentet att blandad bebyggelse och blandade upplåtelseformer inte direkt ökade den sociala interaktionen mellan hyresgäster och egnahemsägare. De rörde sig i helt olika sociala mönster och interaktionen dem emellan var mycket begränsad (Denson et al. 2005, sid. 163). Carmina och Wood (2009) menar att den begränsade interaktionen mellan människor dessutom innebär att medelklassens normer inte alls stimulerar på det önskade sättet. Det krävs mycket mer än rumslig integration mellan olika samhällsklasser för att de med svaga socioekonomiska resurser ska ta efter de värderingar och normer som råder i medelklassen. En av tankarna var att arbetslösa skulle knyta mer kontakter med arbetande folk och därmed få lättare att finna jobb men i och med interaktionsbristen mellan de olika grupperna så ökar inte heller chanserna till karriär på arbetsmarknaden för de arbetslösa i området (Carmina och Wood 2009, sid. 464, 475).

Diskussion angående blandad bebyggelse

Rumslig integration behöver alltså inte leda till integration i samhället. Människor med olika etniska bakgrunder eller med olika ekonomiska förutsättningar kan fortfarande leva med stora sociala avstånd och därmed segregerat från varandra trots att de bor i samma område (Popoola 2001, sid. 190).

Men enligt Boverket (2008) kan en blandad bebyggelse öka ett områdes attraktivitet och därigenom också dess status. De boende kan på detta sätt bli stolta över sitt område och många individers självförtroende kan också öka i och med detta. Detta kan spela en stor roll i chanserna på arbetsmarknaden. Ryktet som finns om ens bostadsområde kan över huvud taget ha mycket att göra med den diskriminering som finns (Boverket 2008 [online], sid. 35).

Dessutom visar forskning att människor med låga socioekonomiska förhållanden som bor i områden med en större socioekonomisk mix av människor mår bättre än de som bor i områden med en hög koncentration av människor med låga socioekonomiska förhållanden. De har bättre framtidsutsikter och bättre hälsa (Boverket 2008 [online], sid. 41). På så sätt blir området i sig en stimulans för att söka arbete. Därmed ökar också integrationen. Det tar bara lite tid.

Att få folk med olika bakgrund och förutsättningar att bo nära varandra är alltså ingenting som direkt skapar integration, men det kan vara en del av en längre process för att skapa integration. Det kan ses som en hjälp på traven. En liten knuff i rätt riktning. I och med rumslig integration inom ett område så kommer olika människor att stöta på varandra. Det sker spontana möten mellan olika individer och på detta sätt kommer de lättare att acceptera varandra. Hotbilden som är en av segregationens konsekvenser kommer inte att uppstå lika lätt. Det verkar egentligen inte finnas några negativa effekter av blandad bebyggelse. Därför borde detta vara en naturlig standard som alla kommuner borde ha.

Engagemang från boende - BEMÖTAS

En människas utsatthet handlar till stor del om den syn som omgivningen förmedlar, men också hennes egen syn på sig själv och på sin omgivning (Lilja 1999, sid. 103). Det är därför

viktigt att de boende ska ha inflytande och delaktighet i sitt bostadsområde för att stärka deras känsla av samhörighet (Boverket 2005a, sid. 53). På detta sätt främjas också grannsämjan och boende ingriper lättare om det blir problem (Boverket 1998, sid. 129).

Enligt Lilja (1999) bör planeringen alltså inte vara färdig från början. Den måste lämna möjligheter till initiativ från de boende i området och på detta sätt låta de boende själva få vara med och bestämma hur områdets miljö ska se ut. Planeringen bör ses mer som en förändringsprocess i dialog mellan planeraren och de boende (Lilja 1999, sid. 100). För att engagera de boende i olika planeringsprocesser för deras områden krävs enligt Orrskog (2005) därför lyssnande planerare. De måste lyssna till allas önskemål och väga dem mot varandra och mot samhällets och politikernas önskemål. Det finns alltid förlorare, alltid vissa som inte får som de vill, och här blir planerarnas jobb oerhört viktigt. Det gäller att lyssna och att skapa dialog och finna en väg som missgynnar så få som möjligt (Orrskog 2005, sid. 37-38). En annan väg kan vara att utgå från de boendes drömmar och idéer och låta dem ligga som en grund för planeringen (Lilja 1999, sid. 101-103). Enligt Olsson (2008) kan man också planera för att platser ska vara lätta att ta i anspråk. På detta sätt kan de boende själva förändra sina närmiljöer till bättre socialt fungerande (Olsson 2008, sid. 220-221). Genom att de boende själva får ta ansvar tror jag att stoltheten för deras område förstärks och på så sätt förstärks också de boendes identitet och självkänsla. Då kommer den allmänna bilden av området att förändras och attraktiviteten ökar, samtidigt som segregationen minskar. Det här är en väldigt intressant del av planeringen och någonting som vi inte lär oss mycket om under vår utbildning.

Exempel Fittja i Botkyrka

Hosseini-Kaladjahi (2009) skriver att regeringen 1998 beslutade att satsa på åtgärder för att bryta segregationen i storstadsområdena. Man skulle i och med detta förbättra livsvillkoren för de boende i de segregerade områdena, samt ge storstadsregionerna bättre förutsättningar för tillväxt. Projektet pågick mellan 1999 och 2003 och en viktig del i det var att de boende skulle delta i planeringen av sina områden. Fittja i norra Botkyrka var en av de förorter som ingick i projektet och en av dem som hade bäst framgång i att förbättra livsvillkoren för invånarna (Hosseini-Kaladjahi 2009, sid. 211-213).

Edström och Pilsch (2005) förklarar att den vanligaste formen för att få de boendes synpunkter var arrangerade stormöten där tjänstemännen presenterat de planer de haft för området. I andra fall startade man mer specifika grupper och hade fler och mindre möten i bostadsområdena. Dessa grupper kunde bestå av kommunala och externa tjänstemän, boende, föreningsrepresentanter och politiker. I vissa fall har man bett om de boendes synpunkter genom enkätundersökningar och i vissa fall också dörknackning (Edström och Pilsch 2005 [online], sid. 12-14).

Hosseini-Kaladjahi (2009) menar att det skedde mycket förändringar under projektperioden. En av dessa var uppkomsten av Ungdomens hus. Det är ett aktivitetshus där målet är att skapa en positiv ungdomskultur. Det drivs av både ungdomar och vuxna men både lokalen och aktiviteterna har utformats av ungdomarna i Fittja som också är målgruppen för verksamheten (Hosseini-Kaladjahi 2009, sid. 216).

Edström och Pilsch (2005) visar att många positiva förändringar ägde rum bland de boende i Fittja under projektperioden. De med fast arbete steg från 47 % till 59 % och de som trivs i Fittja ökade från 65 % till 81 %. Samtidigt steg också valdeltagandet från 50,1 % 1998 till 52,6 % 2002 (Edström och Pilsch 2005 [online], sid. 35) och 2006 låg valdeltagandet på 58 % (Hosseini-Kaladjahi 2009, sid. 213).

Diskussion angående engagemang från boende

Mycket hände i Fittja mellan 1999 och 2003. Trots att de boendes engagemang bara var en del av projektet tror jag att det har haft en betydande roll för den positiva utvecklingen i området. Att människorna i Fittja trivs gör dem stolta och områdets status förbättras ytterligare. På detta sätt integreras det bättre med resten av staden.

Jag kan tycka att det kan kännas lite väl påtvingat att knacka dörr för att få de boendes synpunkter. Demokrati måste fortfarande bygga på någon form av frivillighet och att tvinga folk att tycka till är kanske att ta i. Men å andra sidan så har de boende faktiskt fått det bättre. Dessutom tror jag att det ökande valdeltagandet är en ren produkt av de boendes medbestämmande. I och med att man blir mer engagerad i sitt område får man också större inblick i vad olika politiker tycker och tänker. I alla fall på kommunal nivå. Det blir ett sätt att komma in i systemet.

Mötesplatser - BEMÖTAS

Malmö stadsbyggnadskontor (2006) och Lilja (1999) anser att tanken med mötesplatser är att det dels ska uppstå spontana möten mellan olika människor och även att människor ska se och iaktta varandra. Bara att människor ser varandra kan öka förståelsen dem emellan, och öka känslan av delaktighet och gemenskap i stadslivet. På detta sätt ökar integrationen (Malmö stadsbyggnadskontor 2006 [online], sid. 3; Lilja 1999, sid. 105-106). Potentiella mötesplatser är där olika stråk korsas eller smälter samman, eller i gathörn (Klingberg 2006, sid. 95-96).

Men först och främst handlar det om att få folk i rörelse i området. Detta gör man genom att locka med funktioner och aktiviteter (Malmö stadsbyggnadskontor 2006 [online], sid. 2). Det handlar om hur mycket man kan se och uppleva eller nå till fots (Gehl 1996, sid. 77-80). Malmö stadsbyggnadskontor (2006) anser att det dessutom måste finnas en variation av aktiviteter och funktioner som kan attrahera olika typer av människor. Alternativt kan det finnas aktiviteter och funktioner som kan attrahera alla människor. Det handlar om att olika människor ska mötas på samma villkor, där ingen dominerar (Malmö stadsbyggnadskontor 2006 [online], sida 6).

Att gå kräver plats så att man kan gå fritt och ogenerat skriver Gehl (1996). Olika personer har olika krav på hur brett eller smalt ett gångstråk bör vara. Mest krav ställs av de körande fotgängarna så som rullstolsbundna eller föräldrar med barnvagn. Underlaget är ett annat krav från fotgängarna. Sand, grus eller ojämna underlag, samt glatta underlag är svåra att gå på. Dessa underlag kan förkorta en promenad. För att man till fots ska nå en destination av något slag bör sträckan inte vara längre än 500 meter för att det inte ska kännas som en jobbig promenad (Gehl 1996, sid. 125-129).

På grund av att det är fysiskt ansträngande att gå väljer enligt Gehl (1996) fotgängare de mest direkta gångsträckorna och gärna genvägar. Endast kraftiga hinder som tung trafik bryter detta. Höjdskillnader är någonting fotgängare också gärna undviker eftersom det är en ytterligare kraftansträngning samt ett möjligt förstörande av gångrytmen. Vid val av trappor eller en ramp väljer folk i allmänhet att gå på rampen om den inte har alltför mycket lutning. Vid val av en bro över en väg eller en tunnel under en väg väljer folk tunneln eftersom den börjar med en nedförsbacke. För att skapa en omtyckt gångväg krävs alltså en direkt väg mellan naturliga mål utan onödiga omvägar (Gehl 1996, sid. 133-137). Malmö stadsbyggnadskontor (2006) menar att de flesta människor har bestämda rörelsemönster. För att främja integration gäller det att människor med olika livsstilar korsar varandra i sina rörelsemönster för att på så sätt mötas och se varandra (Malmö stadsbyggnadskontor 2006 [online], sid. 24).

Enligt Gehl (1996) krävs det inte mycket för att en sträcka ska kännas händelsefattig istället för händelserik. Varje meter väg eller fasad bör alltså vara noga genomtänkt. Banker är en typ av verksamhet som inte bör ligga längs fasader på gågator för att de ofta tar upp en massa plats och de tar bort en viktig mysighetsfaktor. Eftersom fotgängare inte gärna går längre än 500 meter bör fasaderna vara smala så det får plats så många händelser, exempelvis butiker, på så kort sträcka som möjligt. De bör också ligga på ett och samma plan eftersom man då lättare kan uppleva allt som händer än om det sker på flera plan (Gehl 1996, sid. 79, 91-94). Ett sätt att samla olika människor till samma område är enligt Malmö stadsbyggnadskontor (2006) att göra det unikt. Har människor valmöjligheter tenderar de till att dela upp sig mellan exempelvis stil eller ålder (Malmö stadsbyggnadskontor 2006 [online], sida 13).

Enligt Gehl (2006) söker sig folk gärna till kanterna på stora ytor. Detta för att man från kanten känner rummet till sin fulla helhet samtidigt som man kan lägga märke till detaljer i fasader och liknande. Vid dåligt väder ger fasaderna också ett visst skydd. Naturliga platser att stå och hålla ett längre samtal är längs kanter. Detta för att man här är mindre exponerad än på en öppen yta. Man står inte heller i vägen för någon och man har god uppsyn utan att andra ser en så bra (Gehl 1996, sid. 139-141).

För att få människor att tillbringa mer tid på en plats är det viktigt att man kan uppehålla sig utan att det behöver kosta pengar (Malmö stadsbyggnadskontor 2006 [online], sid. 24). Gehl (1996) anser därför goda sittmöjligheter som avgörande för kvaliteten på offentliga rum. Det bör finnas många och de bör vara strategiskt utplacerade. När det handlar om att sitta föredrar folk även här att vara längs kanter av samma anledning som de vill stå längs kanter. När folk sätter sig ner vill de gärna ha en fin utsikt samt god uppsikt över de händelser som sker runt omkring (Gehl 1996, sid. 147-154).

Jag tror att chanserna till spontana möten mellan olika människor ökar väsentligt om man som planerare tänker på alla dessa aspekter. Genom det ökar också möjligheten för integration i området.

Exempel Folkets Park i Malmö samt Tunnelbanan i Stockholm

Malmö stadsbyggnadskontor (2006) ger Folkets Park i Malmö som ett exempel på område som kanske inte fyller alla kriterier för den perfekta mötesplatsen, men som kan ses som en bra bit på vägen. Det är en relativt central och lättillgänglig park med fri entré. Där finns mängder av olika aktiviteter som lockar olika människor och åldrar. Dessutom finns där många bänkar och stora gröna ytor som befolkas av Malmös invånare på somrarna. Några exempel på de aktiviteter som erbjuds är lekplats, djurpark, tivoli, minigolfbana, uteserveringar och olika evenemang i form av konserter, festivaler och loppmarknader. Det är också liv i parken större delen av dygnet då där dessutom finns nattklubbar (Malmö stadsbyggnadskontor 2006 [online], sid. 32-33).

Ett annat exempel på mötesplats där olika typer av människor möts är på tunnelbanan i Stockholm. I tunnelbanorna i Stockholms innerstad har jag tänkt på att det finns en stor blandning av alla människor. Andersson (2009) menar att de som bor i Stockholms nordöstra förorter i genomsnitt är rikare än de i övriga Stockholm och dessa förorter ses därför som finare än andra (Andersson 2009, sid. 45). Detta blir extra tydligt då man åker längs den röda linjen. Den går från dessa lite finare nordöstra förorterna, genom innerstaden och ner till de mindre fina sydvästra förorterna. Det här blir en given mötesplats för människor på grund av att både de rika från nordost och de mindre rika från sydväst tar sig in till innerstaden. Enligt Blomquist (2007) sker det både i arbets- och fritidssammanhang. Ca 410 000 personer åker längs den röda linjen varje dag (Blomquist 2007, sid. 12). Dels blir stationerna mötesplatser, men också tågen mellan de stationer där de lite finare och de lite mindre finas vägar

överlappar varandra förvandlas till potentiella mötesplatser där olika människor kan se varandra. Lite förenklat tror jag att denna överlappning sker mellan Slussen och T-centralen.

Diskussion angående mötesplatser

Det första exemplet som handlar om Folkets Park i Malmö lockar olika typer av människor till samma område dels på grund av sin bredd av aktiviteter och också för att det är en bilfri och grön plats i centrala Malmö. Att lyckas med att locka olika typer av människor genom aktiviteter ser jag som en stor framgång för integrationen. På det sättet kommer människor dit för att göra saker. Då tror jag att chanserna för interaktion ökar markant. Det är förmodligen lättare att börja prata med en okänd människa om man har något att prata om, och aktiviteter och händelser som händer runt dem båda och som berör dem båda blir naturliga samtalsämnen.

I det andra exemplet som handlar om tunnelbanan i Stockholm har man fått olika människors rörelsemönster att vävas in i varandra. I detta exempel sker det ingen interaktion på samma sätt som i Folkets Park i Malmö, men här ser olika människor varandra och får på så sätt lättare att acceptera varandra.

Det är kanske inte så konstigt att tunnelbanan blir en bra integrationsplats med tanke på att dess uppgift är att hålla ihop staden och skapa samma möjligheter för alla människor att ta sig överallt. Att bygga tunnelbanan var enligt mig en väldigt integrationsfrämjande åtgärd för staden. En åtgärd som alltså fortfarande fungerar. Det är intressant hur olika saker och ting kan visa sig fungera så pass olika bra i längden. Miljonprogramsområdena utanför Stockholm har till skillnad från tunnelbanan en segregeringseffekt av staden, men å andra sidan så skulle kanske inte tunnelbanan vara en integrationsplats om inte miljonprogramsområdena byggdes. Om alla stadsdelar och förorter var blandade från början skulle ju integrationen ske överallt. Vi kan bara gissa hur utgången kommer att bli i framtiden och lita på den forskning som finns. Kanske kommer framtidens planerare få lägga ner all sin kraft och energi på att rätta till de fel vi åstadkom på 2000-talet och skratta åt våra försök att förtäta städerna.

Ovanstående exempel visar på två helt olika typer av mötesplatser som båda lyckas få olika människor från olika grupper att mötas och se varandra. Och jag tror båda är minst lika viktiga. Integration är någonting som planerare måste tänka på i alla lägen. Det går inte att lägga det åt sidan vid något tillfälle bara för att integrationen fungerar bra på ett annat ställe. Det handlar om att alla ska känna sig hemma i hela staden och ingen grupp av människor ska dominera någonstans.

Övergångszoner - BEMÖTAS

Boverket (1998) delar upp områden i fyra territorier - det privata, det halvprivata, det halvvoffentliga och det offentliga. Till det privata räknas sådana platser som kontrolleras av en ägare eller hyresgäst. Det kan vara trädgårdar eller lägenheter. Till det halvprivata räknas de platser som kontrolleras av flera ägare eller hyresgäster. Det kan exempelvis vara ett trapphus eller en bostadsgård. Till det halvvoffentliga räknas sådana platser som kontrolleras av flera ägare eller hyresgäster men som är öppna för offentligheter. Det kan vara parkeringsplatser eller gångvägar. Det offentliga är platser som ägs av det allmänna, exempelvis parker och lekplatser (Boverket 1998, sid. 55). För att nå fram till en lyckad integration krävs enligt Boverket (2008) att man tänker på olika människors behov och önskemål om att kunna välja sitt sociala umgänge. Ingen ska tvingas att interagera med olikesinnade om man hellre vill umgås med likasinnade. Hierarkin från privat genom övergångszonerna halvprivat och

halvoffentligt till offentligt blir därför viktig för att få folk att komma ut (Boverket 2008 [online], sid. 51). Bostadsgårdar är exempel på halvprivata områden som kan öka interaktionen mellan grannar i ett bostadshus (Stjernhav 2002, sid. 37)

Gehl (1996) anser att tydliga gränser kan göra det mindre inbjudande att röra sig från det privata till det offentliga. Övergångszonerna kan göra denna förflyttning betydligt lättare. Det kan exempelvis vara en gräsplätt utanför ett hyreshus. Övergångszonerna är också naturliga platser att stå och föra ett längre samtal. Det är också lättare att röra sig till det offentliga rummet om man ser målet från det privata. Barn har exempelvis lättare att gå ut och leka om de ser lekplatsen hemifrån. På samma sätt har vuxna lättare för att gå in i lokaler med fönster än i lokaler utan fönster (Gehl 1996, sid. 107).

Boverket (2008) menar också att man bör tänka på övergångszoners olika funktioner. Det är viktigt att skilja på områden tänkta för vila och kontemplation, respektive områden för lek. På så sätt förhindrar man onödiga konflikter (Boverket 2008 [online], sid. 51).

Exempel Bo01området i Malmö

Stjernhav (2002) förklarar Bo01området i västra Hamnen i Malmö som ett bostadsområde bestående till stor del av kvarterstad och där finns en tydlig uppdelning mellan det offentliga och det halvprivata för att skapa trygghet. Gränserna består av fysiska element som staket, häckar eller murar även då det försvårar för rörelser mellan platserna. Man har löst det problemet genom att det alltid ska finnas en visuell förbindelse mellan det halvprivata och det offentliga så att det alltid går att se vad som händer på utsidan. Runt omkring på området finns halvoffentliga rum så att de boende som rör sig i området lättare ska lära känna varandra (Stjernhav 2002, sid. 35-36).

Küller och Tucker Cross (2002) gjorde en SMB-undersökning bland boende och brukare i området 2002. Det betyder semantisk miljöbeskrivning och den beskriver de tillfrågades upplevelser utifrån åtta olika miljökvaliteter. Undersökningen visar att tillfrågade bedömer områdets sociala status som högst av dessa åtta faktorer. De övriga sju är trivsamhet, komplexitet, helhetsgrad, rumslighet, kraftfullhet, affektion och originalitet (Küller och Tucker Cross 2002, sid. 8-10)

Diskussion angående övergångszoner

Trots att jag inte tror att Bo01området har några direkta problem med sin segregation, då det mestadels bor rika människor i området, så anser jag att resultatet är lyckat ur en integrationssynpunkt. Skillnaden mellan de boende i ett område med låg status och boende i Bo01området är att de boende i Bo01området aktivt har valt sitt boende. Detta behöver å andra sidan inte betyda att det sociala samspelet mellan människorna i området måste fungera bra. Men jag tvivlar inte på att det kan ha en underlättande effekt. I det här fallet anses dock det sociala vara bättre än alla de andra kvaliteterna i undersökningen vilket får mig att tro att områdets övergångszoner spelar en viktig roll för det sociala livet i området. Därför borde det också fungera i mer utsatta områden.

Trygghet - BEMÖTAS

Enligt regeringen (Skr. 2008/09:24) är trygghet något som värderas högt i ett bostadsområde, och det har stor betydelse för människors livskvalitet. Trygghet i ett område är därför en förutsättning för dess status och popularitet (Skr. 2008/09:24, sid. 15). Brå (2009) menar att

otrygghet begränsar människor från att använda bostadsmiljön. Detta leder till att färre människor rör sig ute vilket i sin tur leder till att människor känner sig än mer otrygga. Det begränsar människors vilja att utföra aktiviteter och ökar därmed utsatthet och segregation. Det blir en ond spiral som måste brytas för att integration ska främjas (Brå 2009, sid. 37).

Boverket (2004b) anser att otrygghet dels kan ha sin grund i iakttagelser av kriminalitet, men beror oftast på en kunskaps- och informationsbrist. Medias sätt att förmedla kriminalitetens och våldets utbredning har stor inverkan på människors otrygghet och vilja att utnyttja det offentliga rummet. Områdets status försämras och de som kan flyttar därifrån. Segregationen blir därmed ett faktum (Boverket 2004b, sid. 47). Även ryktesspridning kan ligga till grund för människors otrygghet (Boverket 1998, sid. 18).

Ett sätt att motverka otrygghet anser Boverket (1998) vara att blanda bostäder med arbetsplatser och handel. På detta sätt befolkas området större delen av dygnet och känns tryggare. En funktionsuppdelad stad kan skapa öde platser under vissa delar av dygnet vilket ökar känslan av otrygghet. En stadsstruktur som minimerar antalet möten mellan människor bidrar också till otrygghet (Boverket 1998, sid. 69-70). Ett sätt att skapa trygghet kan enligt Listerborn (2000) därför vara att planera för en stadsstruktur med rutnätsmönster. Det underlättar för orienteringen samt skapar många mötestillfällen genom sina korsningar. Långa byggnader medför färre korsningar och ökar också otryggheten genom sin ogenomträngbarhet. Gångtunnlar igenom husen gynnar inte tryggheten utan har snarare en motsatt effekt (Listerborn 2000, sid. 43-45). Byggnaders placering i förhållande till varandra och sin omgivande struktur har också betydelse för tryggheten (Boverket 2004b, sid. 46). Enligt Brå et al. (2002) kan exempelvis olika hus placeras så att det sker en naturlig övervakning emellan och över närmiljön. Hur trädgårdar, gångtråk, vägar och parkeringsplatser, samt hur olika funktioner i och runt byggnaderna, utformas och placeras kan också främja trygghet (Brå et al. 2002, sid. 14). Slutna bostadsområden med stängda bottenvåningar kan enligt Malmö stadsbyggnadskontor (2006) få folk att känna sig utestängda och otrygga. Detta påverkar omgivningens relation till området negativt (Malmö stadsbyggnadskontor 2006 [online], sid. 12).

Boverket (2004b) anser attraktivitet som en annan viktig del för ett områdes trygghet. Bristande vård får som följd att de som kan flyttar därifrån och området får en negativ utveckling (Boverket 2004b, sid. 46). När omflyttningsfrekvensen ökar försvåras enligt Brå (2009) möjligheterna till social kontroll och sociala nätverk. En god social kontroll i ett bostadsområde kan ha som effekt att boende ingriper om någonting stör den sociala ordningen. Om det tvärtom råder en bristande social kontroll i området innebär det att de boende inte bryr sig mycket om vare sig varandra eller den offentliga miljön. Sannolikheten att någon skulle ingripa om någonting hände blir då mindre och därmed försämras också tryggheten i området (Brå 2009, sid. 23-24). En god social kontroll tror jag dessutom kan skapa länkar till arbetslivet och till andra människor och på det sättet öka människors sociala kontaktnät ännu mer, och de kan därmed integreras bättre i samhället.

Något så enkelt som förbättrad utomhusbelysning och belysning i entréer kan spela en viktig roll för den upplevda tryggheten (Boverket 1998, sid. 11). Enligt Boverket (1998) och Brå (2009) har också den gemensamma gården stor betydelse för tryggheten i ett område. En vacker och avgränsad gård i rätt skala, med mångsidighet och god tillgänglighet gör att grannarna får kontakt med varandra och känner därmed också större trygghet (Boverket 1998, sid. 58; Brå 2009, sid. 22).

Boverket (1998) och Listerborn (2000) anser att fysiska hinder för brottslighet såsom murar eller höga fönsterliv inte alltid gör folk tryggare. De kan ha en motsatt effekt och kan istället få människor att tro att det sker mycket brott i området och därmed skapa en känsla av otrygghet. Det kan vara betydligt mer effektivt att planera för symboliska hinder såsom

tydliga gränser mellan privat, halvprivat, halvoffentlig och offentligt (Boverket 1998, sid. 53-55; Listerborn 2000, sid. 52).

Det finns ingen standardlösning för att förebygga otrygghet genom fysisk planering. Alla områden behöver analyseras var för sig för att få sina egna skraddarsydd lösningar (Brå et al. 2002 [online], sid. 16). Men man kan utläsa flera av BEMÖTAS-principens olika åtgärder som betydande för den upplevda tryggheten i ett område. Med dessa åtgärder kombinerat med de övriga trygghetsfrämjande åtgärderna är förmodligen tryggheten inte långt borta.

Exempel San Romano i Toronto, Kanada

Saville (2009) beskriver San Romano som ett lägenhetskomplex i stadsdelen Jane-Finch i Toronto, Kanada. Jane-Finch är ett segregerat bostadsområde som kan jämföras med Sveriges miljonprogramsområden. Det består av mer än 60 höghus med mer än 50 000 boende. San Romano ligger mitt i Jane-Finch och består av tre höga hus med mer än 4000 boende. (Saville 2009, sid. 388-389)

Fram till år 2000 var kriminaliteten i området 122 % högre än landets genomsnitt och det beslutades att kriminaliteten skulle sjunka i området och de boendes trygghet skulle öka. Man använde sig av ett så kallat SafeGrowthprogram. Målet med programmet var att skapa trygghet bland de boende och det skulle uppnås i första hand genom att lyssna på de boendes önskemål och infria så många som möjligt av dem. I andra hand skulle området analyseras för att lokalisera de otrygga punkterna och förbättra dessa. Man skulle också arbeta med sociala åtgärder för de boende och försöka få dem att mötas mer (Saville 2009, sid. 389-392).

De boendes önskemål på förbättring i området var bland annat fler och bättre sportmöjligheter och renovering av entréer. Kombinerat med en allmän uppfräschning, blev detta det första som gjordes i området för att de boende skulle förstå att man lyssnade och därmed inge ett förtroende. Sportönskemålen tillgodosågs genom att några gamla tennisbanor renoverades och en basketbollplan anlades. Därefter gick man igenom området systematiskt för att hitta vad som skulle förbättras för att öka tryggheten för de boende. Resultatet av analysen var att det fanns för få halvprivata och halvoffentliga platser i området, för dålig belysning längs vägar och på parkeringsplatser och dålig orienteringen i området med slitna vägar omgärdade av höga växter (Saville 2009, sid. 392-394).

Man anlade gemensamma trädgårdar för att skapa halvprivata platser och röjde upp i vissa parkanläggningar för att få en bättre naturlig övervakning över och bättre orientering från vägarna. Man förbättrade belysningen längs vägar och på parkeringar och man renoverade trottoarerna. Slutligen anlade man också en stor lekplats (Saville 2009, sid. 394-395).

Projektet pågick mellan 2002 och 2006 och resultatet visar att de boende känner sig mer trygga i området nu. De boende har börjat röra sig mer utomhus och ta del av de aktiviteter som trädgårdarna och sportmöjligheterna inbjuder till. På detta sätt har de boende fått en större kontroll över sitt område på bekostnad av de kriminella gängerna. Brottsligheten har sjunkit med 50 % och antalet boende som känner sig otrygga nattetid i området har sjunkit från 47 % till 20 %. De som känner sig trygga väntades på kollektivtrafik och de som kände sig trygga på parkeringsplatser har båda ökat båda från ca 35 % till 67 %. Dessutom har grannkontakten förbättrats avsevärt under projektiden (Saville 2009, sid. 396-398)

Diskussion angående trygghet

En av anledningarna till att projektet i San Romano blev så lyckat är förmodligen kombinationen av att området fick en skraddarsydd lösning och att så många av BEMÖTAS-principens metoder var med i planeringen. Man arbetade med engagemang från boende,

mötesplatser, övergångszoner, attraktivitet och trygghet. Trots att tryggheten var grundtanken till projektet så har förmodligen integrationen också blivit främjad. I och med att tryggheten blir större, förbättras områdets status. På detta sätt ökar de boendes självkänsla och området går in i den goda spiral som kallas integration.

Attraktivitet - BEMÖTAS

Enligt Boverket (2004a) och Lilja (1999) syftar en attraktiv boendemiljö till att det finns god tillgänglighet, service och sociala nätverk som skapar trivsel och som bidrar till delaktighet och samverkan bland de boende. Det handlar om att de boende ska känna stolthet över sitt område. Det ska vara rent, snyggt och helt (Boverket 2004a, sid. 28; Lilja 1999, sid. 100). Trivs man i sitt område ökar chansen att man blir gladare och därmed mer positivt inställd till andra människor (Boverket 2005b, sid. 70).

Popoola (2001) anser att en trevlig miljö skapar nöjda hyresgäster som är stolta över sitt område. Det gör att de bryr sig mer. I längden skär det ner på förvaltningskostnaderna. Det händer att bostadsföretag tänker kortsiktigt och på en snabb ekonomisk vinst. De lägger då inte mycket pengar på kostnader som service och reparationen. Detta får till följd att standarden på hyresfastigheterna försämras och områdena blir än mer impopulära, vilket ökar segregationen i samhället (Popoola 2001, sid. 198). Boverket (2005a) skriver om andra bostadsföretag som arbetar hårt för att skapa stabilare områden. Följden blir att dessa områden blir attraktivare, trivseln ökar, omflyttningen minskar och företagen gör ekonomiska vinningar (Boverket 2005a, sid. 49). Den fysiska planeringen blir därför viktig för att skapa attraktiva områden med låga förvaltningskostnader. För att privata företag ska ändra inriktningen på sin verksamhet krävs att det ska ge dem en ekonomisk vinst. När de väl inser att de faktiskt kan tjäna pengar ändrar de sig förmodligen också.

Enligt Boverket (2005a) påverkar också allmänhetens syn på området de boendes. Om ett område förblir fint och inte står och förfaller kommer medias, och därmed också allmänhetens bild av området att vara positiv (Boverket 2005a, sid. 45).

Exempel Östergårdsområdet i Malmö

Andersson et al. (1974) beskriver Östergårdsområdet som ett bostadsområde bestående av kvarteren Östergård, Österhus och Hagstorp i Kirseberg i Malmö. Området byggdes mellan 1917 och 1923 för arbetarfamiljer och hade på den tiden en relativt hög standard. Lägenheterna var nästan uteslutande enrumslägenheter med vissa undantag för tvårummare. Från början av 1930-talet började området förfalla och reparationer och underhåll i området reducerades mer och mer. I slutet av 1960-talet befolkades området till största delen av missbrukande äldre män med sociala och ekonomiska problem. Området blev ökänt och kallades för ett slumområde. De boende fick inte arbete om de uppgav var de bodde, taxi körde gärna inte dit och polis- och brandkärsutryckningar förekom dagligen (Andersson et al. 1974, sid. 2-3).

Andersson et al. (1973) förklarar att för att göra någonting åt den nedåtgående spiral som området befann sig i, beslutades 1969 att området skulle moderniseras. Vid tidpunkten förekom en del renoveringar inom kommunen där nergångna bostäder förvandlades till lyxlägenheter för dem med mycket pengar. Det speciella med Östergårdsprojektet var att standarden i området skulle bli jämförbar med nybyggda områden, men kostnaderna skulle vara på den nivån att de gamla hyresgästerna kunde bo kvar. Tanken var att området skulle ha en differentierad hyresgästsammansättning som motsvarade ett genomsnitt av Malmös

befolkning. Man ville att området skulle gå från ett låginkomstområde till ett ordinärt område, med ett bra anseende och goda grannkontakter (Andersson et al. 1973, sid. 4-11).

Enligt Andersson et al. (1975) resulterade renoveringsarbetet i fler två- och tretrumslägenheter på enrumslägenheternas bekostnad för att kunna locka barnfamiljer och människor med god ekonomi. Lägenheterna moderniserades och fick varmvatten, toaletter, duschar, nya kök och nya golv. Taken lades om, fasaderna putsades om och gårdarna gjordes barnvänliga och försågs med belysning (Andersson et al. 1975, sid. 170, 182-183).

Under renoveringstiden fick de som bodde i området möjlighet att välja en annan bostad på annat håll i Malmö. 70 % valde att flytta vilket inte var så konstigt med tanke på det dåliga anseende som området hade vid den tiden (Andersson et al. 1973, sid. 10). Efter renoveringen ökade områdets anseende något och man lyckades genom styrd inflyttning att blanda hyresgästerna någotsånär efter ålder och inkomst. De boende var nöjda med sin boendemiljö och med sina grannar och andelen hushåll med socialhjälp minskade stadigt. Många boende engagerade sig i grannverksamheter som arbetade för den gemensamma trevnaden i form av aktiviteter av olika slag (Andersson et al. 1975, sid. 225-227, 238, 377-378).

Andersson et al. (1975) beskrev dock interaktionen mellan olika grupper inom området som väldigt begränsad. Områdets anseende var också fortfarande lågt bland malmöborna och i många fall visade sig renoveringsarbetet vara bristfälligt utfört. Efter att den styrda inflyttningen upphört 1973 och hyrorna stigit började de mer stabila hushållen att flytta därifrån. I och med detta började också grannverksamheterna att försvinna då det främst var de stabilare hushållen som engagerade sig i detta. Området gick in i en ny negativ spiral och i början av 1974 var andelen hushåll med socialhjälp lika hög som innan Östergårdsprojektet inleddes (Andersson et al. 1975, sid. 374-379).

Diskussion angående attraktivitet

Östergårdsprojektet visar att attraktiviteten för ett område är väldigt viktig. Trots att det bara fungerade under en kort tid så förändrades Östergårdsområdet från ett slumområde som ingen önskade bo i till ett område med en blandning av olika människor som också trivdes. Dessvärre så fungerade det bara under en begränsad tid. Uppenbarligen så räcker det inte med att enbart göra ett område attraktivt för att främja integration. Man måste förmodligen kombinera detta med andra åtgärder. Men trots att området återgick till att bli segregerat så tror jag att de som bodde kvar kände en större stolthet över sitt boende i och med den omfattande renoveringen. Chanserna ökade för att de skulle få större självförtroende och i och med detta blev tröskeln till arbetsmarknaden inte lika hög.

En av tankarna bakom Östergårdsprojektet var enligt Andersson et al. (1975) att ge hyresgästerna medbestämmanderätt i planeringen av närmiljön. Många engagerade sig men deras synpunkter blev aldrig beaktade (Andersson et al. 1975, sid. 321). Jag tror att detta skapade onödiga förhoppningar som övergick i frustration när det inte blev som hyresgästerna ville. Kanske skulle det ha fungerat om de boendes medbestämmanderätt faktiskt hade tagits på allvar.

Samhörighet med staden - BEMÖTAS

Ullstad (2008) anser att en lyckad integration kräver att alla ska ha rätt till hela staden. Alla ska få ta del av stadens ekonomiska, sociala och kulturella utbud utan att för den delen vara tvungen att köra bil (Ullstad 2008, sid. 32). För att lyckas integrera utsatta områden med den övriga staden är det enligt Boverket (2005a) viktigt att inte se dessa områden som isolerade

enheter utan försöka fysiskt koppla samman dem med den övriga staden (Boverket 2005a, sid. 58-59). En väl fungerande kollektivtrafik är därför väldigt viktig för att främja integration. Utan detta riskerar människor i utsatta områden att uteslutas än mer från staden med en större segregation och ett större utanförskap som konsekvens.

Malmö stadsbyggnadskontor (2006) menar att de platser och stråk där man ofta rör sig gör man till sina egna territorier. Genom att röra sig över hela staden kommer man känna att hela staden tillhör en. Om alla gör det kommer hela staden tillhöra alla (Malmö stadsbyggnadskontor 2006 [online], sid. 13).

Att koppla ett område till staden handlar också om att förbättra servicen i de berörda områdena för att möta den efterfrågan som finns (Boverket 2005a, sida 56). Det betyder enligt Ullstad (2008) dessutom att stadens institutioner och gemensamma platser ska vara rättvist fördelade över staden. Detta är framförallt viktigt i de områden som anses segregerade från staden idag. Flyttas viktiga institutioner till dessa områden skapas också möjligheter för andra verksamheter att öppna i stadsdelen. På det här sättet bildas ett större samband till övriga stadsdelar och boende i hela staden får en anledning att åka dit (Ullstad 2008, sid. 41). Att bara flytta en institution till stadens periferi räcker enligt Malmö stadsbyggnadskontor (2006) inte för att skapa möten mellan de boende i området och besökarna. Ofta krävs en unik funktion som ska kunna nås med goda kommunikationer. Det ska ses som ett attraktivt mål vars utformning ska underlätta för de önskade mötena (Malmö stadsbyggnadskontor 2006 [online], sid. 38). Blir det ett lyckat mål med rätt funktioner och många besökare kommer uppdelningen av staden förmodligen att minska och "vi-och-dem" tänkandet kommer successivt att tyna bort.

Exempel Telefonplan i Stockholm

2004 flyttade Konstfack till Telefonplan i Stockholm (Schneidler 2009, sid. 2). Tidigare hade Ericsson haft sin huvudfabrik där och området hade länge setts som en klassisk arbetarförort (Klingberg 2006, sid. 119). Utbudet av service, restauranger och detaljhandel var då mycket litet, men det fanns goda kommunikationsmöjligheter till och från området i och med en tunnelbanestation (Johansson 2004, sid. 13).

Efter att Konstfack flyttade in i de gamla industrilokalerna började hela området utvecklas och inriktas mot design (Schneidler 2009, sid. 2). I och med detta började området bli allt mer populärt och affärer och restauranger började öppna (Klingberg 2006, sid. 119). Nuförtiden byggs där nya bostäder, kontor byggs om till studentlägenheter och industrilokaler byggs om för designrelaterade verksamheter (Schneidler 2009, sid. 2). Området är i en god spiral och blir allt mer populärt.

Diskussion angående samhörighet med staden

Telefonplan kan ha haft perfekta förhållanden att utvecklas på detta sätt då där finns en tunnelbanestation och att det inte ligger alltför långt från Stockholms innerstad. Men exemplet visar ändå hur man kan tvinga människor till ett område genom att flytta dit en unik institution. Människor lockar människor och fler och fler har sökt sig till området. Det har blivit en god spiral och området blir mer och mer populärt.

På bara några år har området förvandlats från en sömnig arbetarförort med väldigt få restauranger och affärer till ett expansivt designriktat område med många restauranger och affärer. Förmodligen skulle samma sak kunna hända om andra institutioner flyttade till andra segregerade områden i Sveriges städer och därmed integrera dessa bättre med sina städer.

Diskussion och slutsats

När man arbetar enligt BEMÖTAS-principen råder inga bestämda gränser för var de olika tillvägagångssätten börjar och slutar. Som man märker flyter de in i varandra och i de flesta fall är de förutsättningar för varandra. Exempelvis är tryggheten större i ett attraktivt område än i ett mer nergånget område. I andra fall så motverkar de varandra. Exempel på detta är tydliga gränser mellan privat och offentligt som å ena sidan gör att människor känner större trygghet samtidigt som samma tydliga gränser gör det svårare för människor att röra sig från det ena till det andra, vilket är en förutsättning för att människor ska interagera med varandra. Exemplet Bo01 visar dock att det går att planera för båda. Där har de lyckats göra gränserna både tydliga men fortfarande genomträngbara genom att det alltid ska finnas en visuell förbindelse mellan de båda sidorna av gränsen.

Jag har inte alls analyserat om någon åtgärd är bättre eller effektivare än någon annan. En kombination av så många av dessa åtgärder som möjligt tror jag är det allra mest effektiva sättet att främja integration genom fysisk planering. Dessutom det är viktigt att kombinera de fysiska metoderna inom BEMÖTAS-principen med sociala åtgärder för att nå en lyckad integration. I exemplet San Romano kombinerades fem av BEMÖTAS-principens åtgärder. Skulle de ha använt alla sju genom att arbetet kompletterades med att försöka blanda bebyggelsen och förbättra samhörigheten till staden skulle resultaten ha blivit optimalt i förhållande till förutsättningarna.

Den långsamma förändringsprocessen

Vad man kan utläsa genom att gå igenom BEMÖTAS-principen med dess teorier och exempel är att rumslig integration inte skapar integration i samhället. Bara för att olika människor bor nära varandra betyder det inte att de sker någon direkt interaktion mellan dem. Människor verkar ha en tendens att hålla sig till andra i en liknande situation. Men i ett längre perspektiv kan den rumsliga integrationen vara en del i arbetet för att uppnå integration i samhället.

Det som krävs är tidiga insatser, goda kontakter mellan barn och vuxna som kan fungera som förebilder (Boverket 2008 [online], sid. 33).

Man ska helt enkelt inte hoppas på för mycket för fort. Det tar tid att uppnå en förändring. Och att nå rumslig integration är en bit på vägen. När man nått dit sker det fortfarande en del interaktion, bara inte i den utsträckning som man kanske hoppas på. I och med rumslig integration så går barn från olika socioekonomiska och etniska grupper på samma dagis. Det betyder att det kommer ske en viss typ av interaktion mellan föräldrarna när de hämtar och lämnar sina barn. Det betyder också att barn från olika grupper blir vänner med varandra och på detta sätt ökar chanserna för att deras föräldrar ska träffas. Barn kommer sannolikt också att gå i samma skola och får därmed också samma utbildningsmöjligheter. Området kommer i och med sin blandning att ses som ett attraktivt område vilket kommer att locka lärare att jobba där som i sin tur kommer att leda till ett bättre utbud av lärare som kan fungera som förebilder åt eleverna. Ett brett utbud av lärare ökar också kvaliteten på utbildningen. Eleverna får på detta sätt samma möjligheter som barn i andra områden.

I ett större perspektiv spelar det en stor roll och integrationen i staden kommer att öka trots att man inte ser något direkt resultat. Och även om interaktionen mellan de olika grupperna inte ökar markant så ser de varandra fortfarande. De lever närmare varandra och känner förmodligen en mindre hotbild från den andra gruppen än om de skulle ha levt segregerade från varandra.

I detta större perspektiv kan man alltså främja integration genom fysisk planering. Smarta planeringslösningar kan på sikt bidra till att människor ändrar sina attityder gentemot varandra. Det kan vara en bidragande del i att fördomar och diskriminering suddas bort. Det tar bara lite tid.

Gentrifiering

Många av åtagandena inom BEMÖTAS-principen syftar till att ändra segregerade områdens status och göra dem mer populära. Men enligt Popoola (2001) finns det en fara med den positiva spiral som råder i ett område när det ändrar sin status och börjat bli mer populärt. Fler människor vill flytta dit, och på det sättet blir området ännu mer populärt. I och med denna spiral kommer trycket på bostäder i området att öka och fastighetspriserna och därmed bostadspriserna likaså. Det kan få som följd att hyresrätter omvandlas till bostadsrätter och med tiden tvingas de människor som har sämre ekonomiska förutsättningar bort. Det som från början hade varit en god integrationsprocess ökar istället på segregationen genom att området helt enkelt blir för populärt. Detta fenomen kallas för gentrifiering eller statusomvandlingsprocess (Popoola 2001, sid. 188-189). Runt Telefonplan verkar processen ha gått så långt och det är kanske inte heller så konstigt med tanke på de förutsättningar som området har med sitt centrala läge i Stockholm. Blir området å andra sidan inte tillräckligt populärt vill människor inte flytta dit och området förblir eller blir snart igen segregerat. Detta kan man se i exemplet Östergårdsområdet.

Men det verkar finnas en mellanperiod i gentrifieringen där det råder en bra balans i integrationen. Det handlar kanske om att göra ett område halvpopulärt. Med ett område som ligger lagom centralt och som är lagom populärt skulle trycket på bostäder inte bli för stort. Då skulle det kunna finnas en blandning av bostäder med blandade upplåtelseformer på ett naturligt sätt. Detta var vad man önskade uppnå med Östergårdsprojektet, och det fungerade en kort stund. Men det räckte inte hela vägen utan gick tillbaka till ett segregerat område efter bara ett par år.

Möjligheter och begränsningar med BEMÖTAS-principen

BEMÖTAS-principen är egentligen ingenting nytt. Alla sju tillvägagångssätten finns väl dokumenterade i mycket litteratur. Det som dock inte har funnits tidigare är alla sju samlade på ett ställe. Avsaknaden av det kan ha gjort det svårt för stadsplanerare att hålla reda på dem. En eller flera metoder kan lätt glömmas bort. BEMÖTAS-principen förenklar den integrationsfrämjande planeringen avsevärt. Här är alla metoderna samlade i ett och samma ord som har en direkt koppling till problemet, eller snarare till det önskade resultatet. Förhoppningsvis kan begreppet BEMÖTAS på detta sätt vara till en framtida hjälp i arbetet för integration. Om stadsplanerare börjar arbeta efter BEMÖTAS-principen kommer förhoppningsvis också Sverige bli ett land där alla människor kan mötas och bemötas utan fördomar eller diskriminering.

Risken med en sådan här typ av mall för planeringsarbetet kan vara att planerarna känner sig begränsade i sitt arbete. Det kan kännas att de inte kan göra som de vill, att de blir tvingade till vissa typer av lösningar. Detta vill jag bestämt avvisa. Visst kan någon av metoderna inom BEMÖTAS-principen vara lite begränsande, men de allra flesta öppnar upp för nya möjligheter i planerandet. Jag ska därför gå igenom alla sju metoderna för att ge min bild av de begränsningar och/eller möjligheter som jag tycker att de för med sig.

Blandad bebyggelse har en typ av begränsande effekt då den inte tillåter enformig bebyggelse. Å andra sidan kommer det att bli en mer intressant arkitektur om man inte använder sig av enformig bebyggelse. I och med begränsningen med att tvingas avstå från enformig bebyggelse gynnas därför kreativiteten hos planerare då de blir tvungna att tänka i nya och mer komplexa banor. I längden innebär detta att möjligheterna blir fler.

Engagemang från boende kan också ha en begränsande effekt. När många ska vara med i planeringsarbetet så får man inte bestämma allting själv utan blir tvungen att ta hänsyn till andras tankar och synpunkter. Men det kan samtidigt öppna upp för nya möjligheter. Det kan vara extremt inspirerande att höra nya fräscha idéer som man kanske aldrig skulle ha kommit på själv. Att höra vad någon annan har att säga som inte är insnöad i just planeringsyrket kan få en att tänka i helt nya okonventionella banor. Har man tur kan engagemang från boende innebära den raka motsatsen till begränsning.

Mötesplatser kan också kännas som lite begränsande, men vem vill egentligen planera för ett område där ingen träffas? Det skulle ju kännas som ett misslyckande. Mötesplatser känns därför som en förutsättning för att det över huvud taget ska bli en bra plats. Därför borde man se möjligheterna i mötesplatser. Fler borde helt enkelt forska om mötesplatser och om hur man möts och kanske komma på nya innovativa lösningar.

Övergångszonerna kan också tyckas vara begränsande i planeringen då man blir tvungen att jobba med olika områdens sociala funktioner. Jag tycker nog ändå ordet ”begränsande” är fel och skulle snarare vilja kalla det för ”svårt”. Att lyckas skapa lyckade sådana zoner är enligt mig en bedrift. Att få folk att känna sig hemma och bekväma och att det fortfarande ska vara ett litet och lätt steg att ta sig mellan de olika zonerna verkar svårt och intressant och något man borde vara stolt över att lyckas med. Att skapa övergångszoner är därför en utmaning.

Trygghet är nog den metod som kan vara den mest begränsande. Och på samma sätt som med övergångszonerna så känns det väldigt svårt att veta hur resultatet kommer att bli innan platsen blir befolkad.

Attraktivitet är förmodligen den minst begränsande. Jag får för mig att alla som planerar har en önskan att skapa fina områden. Denna metod står därmed inte i vägen för något utan är möjligheten själv.

Samhörighet med staden har också sin begränsande effekt. Här tvingas man tänka på aspekter som kanske inte alltid känns som helt självklara. Man tvingas tänka på en mängd olika framtidsscenarier och överväga vad som faktiskt kommer att vara bäst. I alla fall om man planerar att placera institutioner i segregerade områden. Vad händer egentligen om man placerar en opera i Rosengård? Kommer folk lockas dit? Kanske alltför många lockas dit och tvingar bort människor från platsen. Man måste akta sig för gentrifieringen. Jag tycker nog att samhörighet med staden skapar mer möjligheter än begränsningar. Det är en intressant och annorlunda metod att arbeta efter.

Nej, BEMÖTAS-principen öppnar fler dörrar än den stänger och den skapar ett trevligt och rättvist samhälle för alla att må bra och känna sig hemma i. Så trots att den innebär vissa begränsningar - är det inte värt det?

Referenser

Tryckta källor

Andersson, B.; Arnman, G.; Rehle, A.; Swedner, H. (1973). *Att bo på Östergård – en intervjuundersökning i samband med Östergårdsprojektet. Specialrapport 2 från Östergårdsprojektet*. Lund: Lunds universitet.

Andersson, B.; Bange, K.; Nilsson, B.; Rehle, A. (1974). *De evakuerade från kvarteret Östergård. Specialrapport 3 från Östergårdsprojektet*. Lund: Lunds universitet.

Andersson, G.; Nilsson, B.; Swedner, H.; Ullerstam, M.; Werner, B. (1975). *Östergård (en rapport från Östergårdsgruppen) – Ett försök till social rehabilitering i ett slumområde i samband med dess byggnadstekniska sanering*. Stockholm: Statens råd för byggnadsforskning.

Andersson, R. (2001). Skapandet av svenskglea bostadsområden. I: Magnusson, L. (red) *Den delade staden - Segregation och etnicitet i stadsbygden*. Umeå: Boréa Bokförlag, sid. 115-154.

Andersson, R. (2009). Boendesegregation och grannskapseffekt. I: Graninger, G. (red) och Knuthammar, C. (red) *Samhällsbyggande och integration – Frågor om assimilation, mångfald och boende*. Linköping: Linköping Interdisciplinary Studies, sid. 40-65.

Blomquist, A. (2007). *Fakta om SL och länet år 2006*. Stockholm: AB Storstockholms Lokaltrafik. PLAN-rapport 2007:5.

Boverket (1998). *Brott, bebyggelse och planering*. Karlskrona: Boverket. Dnr: B 5081-1347/97, ISBN: 91-7147-474-9.

Boverket (2004a). *Integration och segregation i boendet – begrepp och indikatorer*. Karlskrona: Boverket. Dnr: 219-3747/2004, ISBN: 91-7147-872-8.

Boverket (2004b). *Folkhälsa i planering, byggande och boende – Boverkets roll i folkhälsoarbetet*. Karlskrona: Boverket. Dnr: 219-3763/2003

Boverket (2005a). *En hel stad. Om lokala insatsers betydelse för integration i boendet*. Karlskrona: Boverket. Dnr: 219-4536/2005, ISBN: 91-7147-939-2.

Boverket (2005b). *Välkommen till bostadsmarknaden! – En lägesrapport om integration*. Karlskrona: Boverket. Dnr: 219-2713/2005, ISBN: 91-7147-920-1

Bradley, K.; Broms Wessel, O.; Tunström, M. (red) (2005). *Bor vi i samma stad?* Stockholm: Pocky AB

Brå (2009). *Otrygghet och segregation – Bostadsområdets betydelse för allmänhetens otrygghet och oro för brott*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet. Rapport 2008:16, ISSN: 1100-6676, ISBN: 978-91-86027-01-8.

Camina, M.M. och Wood, M.J. (2009). Parallel Lives: Towards a Greater Understanding of What Mixed Communities Can Offer. I: *Urban Studies*, 46(2), sid. 459-480.

- Davidson, B. och Patel, R. (1994). *Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.
- Denson, L.; Raffel, J.A.; Sweeney, S.; Varady, D.P. (2005). Attracting middle-income families in the Hope VI public housing revitalization program. I: *Journal of Urban Affairs*, 27(2), sid. 149-164.
- Fan, Y. och Khattak, A.J. (2009). Does urban form matter in solo and joint activity engagement? I: *Landskape and Urban Planning*. 92, sid. 199-209.
- Franzén, M. (2001). Problemet segregation: en orättvis jämförelse. I: Magnusson, L (red) *Den delade staden - Segregation och etnicitet i stadsbygden*. Umeå: Boréa Bokförlag, sid. 23-48.
- Gehl, J. (1996). *Livet mellem husene – udeaktiviteter og udemiljøer*. Köpenhamn: Arkitektens Forlag.
- Hosseini-Kaladjahi, H. (1998). *Fåglar i vattenspegel – Utvärdering av integrationsprojekten i Botkyrka kommun*. Botkyrka: Mångkulturellt centrum. ISSN: 1401-2316, ISBN: 91-88560-33-3
- Hosseini-Kaladjahi, H. (2009). Det positiva arvet från storstadssatsningen i Botkyrka kommun. I: Graninger, G. (red) och Knuthammar, C. (red) *Samhällsbyggande och integration – Frågor om assimilation, mångfald och boende*. Linköping: Linköping Interdisciplinary Studies, sid. 40-65.
- Johansson, T. (2004). *Utveckling av Telefonplansområdet inom stadsdelarna Midsommarkransen och Västberga i Stockholm*. Stockholm: Stadsbyggnadskontoret. Beskrivning, S-Dp 2001-14673-54.
- Klingberg, E. (2006). *När nyurbanismen kom till stan*. Göteborg: Pratminum.
- Küller, R. och Tucker Cross, L. (2002). *Utvärdering av stadsrum – Bo01 i Malmö*. Malmö: Malmö stadsbyggnadskontor.
- Lilja, E. (1999). *Den ifrågasatta förorter – Identitet och tillhörighet i moderna förorter*. Stockholm: Byggeforskningsrådet.
- Listerborn, C. (2000). *Tryggare stad – kan man förändra rädslans platser?* Göteborg: Stadsbyggnadskontoret.
- Olsson, L. (2008). *Den självorganiserade staden – Appropriation av offentliga rum i Rinkeby*. Lund: Lunds universitet.
- Orrskog, L. (2005). Stora och små berättelser om svenskt stadsbyggande. I: Bradley, K.; Broms Wessel, O.; Tunström, M. (red.) *Bor vi i samma stad?* Stockholm: Pocky AB, sid. 26-39.
- Magnusson, L. (2001). *Den delade staden - Segregation och etnicitet i stadsbygden*. Umeå: Boréa Bokförlag.
- Molina, I. (2005). Miljonprogrammet och förortens rasifiering. I: Bradley, K.; Broms Wessel, O.; Tunström, M. (red.) *Bor vi i samma stad?* Stockholm: Pocky AB, sid. 102-115.
- Pan, H.; Shen, Q.; Zhang, M. (2009). Influence of Urban Form on Travel Behaviour in Four Neighbourhoods of Shanghai. I: *Urban Studies*. 46(2), sid. 275-294.

Popoola, M. (2001). Hyresvärdarnas inflytande över segregationen. I: Magnusson, L (red) *Den delade staden - Segregation och etnicitet i stadsbygden*. Umeå: Boréa Bokförlag, sid. 181-224.

Saville, G. (2009). SafeGrowth - Moving Forward in Neighbourhood Development. I: *Build Environment*, 35(3), sid. 386-402.

Schneidler, G. (2009). *Exploateringsavtal med Fastighets AB Telefonfabriken och Tellaplan Fastigheter AB avseende kv Telefonfabriken mm, i stadsdelarna Midsommarkransen och Hägerstensåsen*. Stockholm: Exploateringskontoret. Tjänsteutlåtande, Dnr: E2009-511-00624.

Skr. 2008/09:24. *Egenmakt mot utanförskap - regeringens strategi för integration*. Stockholm: Regeringens skrivelse.

Stjernhav, A. (2002). *Hållbarhet i boplatens plan och bebyggelse – en utvärdering av hållbarhetsaspekterna och deras förverkligande på Bo01, Malmö*. Akad.avh. Malmö: Malmö högskola.

Ullstad, E. (2008). *Hållbar stadsutveckling – en politisk handbok från Sveriges Arkitekter*. Stockholm: Sveriges Arkitekter.

Westin, C. (1999). *Mångfald, integration, rasism och andra ord*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Elektroniska källor

Boverket (2007). Vad är integration och vad är segregation? [online] Tillgänglig: <http://www.boverket.se/Om-Boverket/Webbokhandel/Publikationer/2007/Vad-ar-integration-och-vad-ar-segregation/> [2010-03-04]

Boverket (2008). Social Mix i några länder – Leder boendeintegration till integration i hela samhället? [online] Tillgänglig: <http://www.boverket.se/Om-Boverket/Webbokhandel/Publikationer/2008/Social-Mix-i-nagra-lander> [2010-03-04].

Brå; Boverket; Rikspolisstyrelsen; Törnqvist, M (red) (2002). Bebyggelseinriktade åtgärder mot brott och otrygghet. [online] Tillgänglig: http://www.bra.se/extra/faq/?action_question_show.18.0.=1&module_instance=2 [2010-03-09]

Edström, N. och Pilsch, E. (2005). En känsla av delaktighet – En studie av underifrånperspektivet i Storstadssatsningen. En analys av underifrånperspektivets organisering. [online] Tillgänglig: <http://www.mkc.botkyrka.se/> [2010-03-15]

Malmö stadsbyggnadskontor (2006). Möten i staden – Om vikten av att se den andre i vardagen. [online] Tillgänglig: <http://www.malmo.se/Medborgare/Stadsplanering--trafik/Stadsplanering--visioner/Oversiktsplaner--strategier/Pagaende-oversiktsplanering/Moten-i-staden-.html> [2010-03-06]